Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

09.02.2022

MIG-223043
00.03.00
MIGDno-2022-224

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (menettelyasetus); Maahanmuuttoviraston lausunto

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisessa asiassa. Maahanmuuttovirasto viittaa aiemmin asiassa lausumaansa (MIG-Dno 2020-1703) ja toteaa edelleen, että viraston näkökulmasta EU:n turvapaikkajärjestelmän uudistamisessa ja myös turvapaikkamenettelyä koskevan asetuksen valmistelussa keskeinen yleistavoite lain soveltajan näkökulmasta on, että turvapaikkapäätöksentekoa koskevat säännöt ja mekanismit olisivat mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä sekä normaali- että kriisitilanteita ajatellen. Menettelyasetusehdotuksen merkittävin uusi menettely on komission ehdottama pakollinen rajamenettely, jossa hakemukset tutkitaan nopeasti hakijoiden ollessa rajalla tai sen läheisyydessä, sekä rajamenettelyn jälkeinen mahdollinen paluurajamenettely. Jotta rajamenettely ja paluurajamenettely voidaan jäsenvaltiossa toimeenpanna ja asetusta soveltaa mahdollisimman tehokkaasti ja kattavasti, tulisi suoraan sovellettavan asetustasoisen lainsäädännön ja toisaalta kansallisen lainsäädännön olla mahdollisimman yksiselitteisiä ja mahdollisuuksien mukaan yksinkertaisia.

Rajamenettelyyn ohjautuvien hakemusten ja toisaalta poikkeustapausten selkeä määrittely on tärkeää. Esimerkkinä voidaan mainita pakollisen rajamenettelyn soveltamatta jättäminen tilanteissa, joissa hakija tulee alkuperämaasta, josta tulleille myönnetään EU:ssa kansainvälistä suojelua keskimäärin alle 20 %:ssa tapauksista, mutta joissa hakija kuuluu ryhmään, jonka osalta 20 %:a ei voida kuitenkaan pitää edustavana ottaen huomioon ryhmän suojelun tarve. Maahanmuuttovirasto katsoo, että lähtökohtainen, elävä lista turvallisista alkuperämaista tulisi asettaa EU-tasoisesti, jotta se olisi yhteismitallinen kaikkialla EU:ssa. Maahanmuuttovirasto kannattaa turvallisten maiden käsitteiden ja menettelyiden yhdenmukaisempaa soveltamista EU-tasolla.

Maahanmuuttovirasto pitää tärkeänä myös sitä, että uudistettu turvapaikkajärjestelmä on sellainen, että sen täysimääräinen noudattaminen EU:ssa on mahdollista myös erilaisissa kriisi- tai poikkeustilanteissa tai että on olemassa täsmälliset säännöt siitä, mistä menettelyjä koskevista vaatimuksista voidaan poiketa poikkeusolojen aikana. Tämä konkretisoituu eritoten esimerkiksi rajamenettelyn edellytysten käytännön toteuttamisessa, kuten menettelylle asetetuissa verrattain lyhyissä määräajoissa, tai rajalla tai rajan läheisyydessä käytettävissä olevien asiakaspaikkojen rajallisuudessa.

Mitä tulee siihen, että hakijat tulee komission ehdotuksen mukaan pitää turvapaikkamenettelyyn kuuluvan rajamenettelyn ja sen jälkeisen paluurajamenettelyn ajan rajalla, kauttakulkualueella tai niiden läheisyydessä,

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

tulee hakijoiden majoittamista ja liikkumisen rajoittamista tarkastella kansallisesti prosessin eri vaiheet huomioiden. Valmistelussa tulisi huomioida ensinnäkin ehdotetun seulonta-asetuksen (COM 612) vaikutukset seulonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien turvapaikanhakijoiden seulontaan ennen turvapaikkahakemuksen rekisteröintiä ja turvapaikkaprosessin käynnistymistä. Edelleen toimivaltuuksia koskien arvioitavaksi tulee keskeisesti se, minkä viranomaisen henkilöstölle säädetään toimivaltuudet vapaan liikkumisen rajoittamiseen hakemuksen rekisteröinnin jälkeen.

Komissio on neuvotteluissa pitänyt tärkeänä, että oikean menettelyn määrittävä viranomainen, joka Suomessa on Maahanmuuttovirasto, on mukana hakemuksen käsittelyn alusta saakka. Alkuvaiheen osalta tulee kansallisesti tarkastella työnjakoa poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Maahanmuuttoviraston välillä ja toimivalta em. seulonta-asetuksen seulonnasta lähtien määritellä lain tasoisesti. Mikäli toimivaltaisia viranomaisia prosessin alkuvaiheessa on useampia, on syytä varmistaa, että tieto liikkuu myös tietojärjestelmätasolla viranomaiselta toiselle, jotta turvapaikanhakijan hakemus voidaan tehokkaalla tavalla seuloa ja seulonnan jälkeen ohjata oikeaan prosessiin. Toimivaltuuksia tulisi tarkastella eritoten koskien sekä seulontaa ennen turvapaikkahakemuksen rekisteröintiä, että hakemuksen oikeaa menettelyä koskevaa seulontaa rekisteröinnin jälkeen ottaen huomioon, että tällä hetkellä hakemuksen vastaanottava viranomainen on poliisi poliisi tai rajaviranomainen.

Edelleen Maahanmuuttovirasto pitää tärkeänä, että uudistettu turvapaikkajärjestelmä ja erityisesti uusi pakollinen rajamenettely sekä sitä seuraava paluurajamenettely sisältävät tehokkaat säännöt ja mekanismit edelleen liikkumisen estämiseen. Jäsenvaltioiden menettelyjä turvapaikkahakemusten käsittelyn osalta on samalla tarvetta yhtenäistää. Sujuvat ja laadukkaat turvapaikkamenettelyt sekä yhtenäisempi päätöskäytäntö ehkäisevät myös osaltaan hakijoiden edelleen liikkumista. Tässä yhteydessä on tärkeää myös jatkaa EU-tasolla toimivien ja tehokkaiden palautusten toimeenpanon kehittämistä, jotta rajamenettelyn ja paluurajamenettelyn tarjoamat hyödyt saadaan käyttöön, kun ne suhteutetaan uusista menettelyistä aiheutuviin kustannuksiin ja turvapaikkaprosessiin liittyviin toiminnan uudelleenjärjestelyihin.

Rajamenettelyn toteuttamisesta Suomessa Maahanmuuttovirastolle mahdollisesti aiheutuvien uusien tehtävien toteuttamiseen olisi osoitettava erikseen rahoitus. Mahdolliset kustannukset liittyisivät todennäköisesti erityisesti infrastruktuurin rakentamiseen ja ylläpitoon, ja niiden laajuus riippuisi kansallisesta toteuttamistavasta. Kun kansallisesti valmistellaan rajamenettelyn toteuttamispaikkoja, tulee ottaa huomioon mahdollisuus keskittää rajamenettelyä Suomen pitkältä EU:n ulkorajalta joihinkin rajan läheisyydessä oleviin keskuksiin. Koko menettelyn osalta Maahanmuuttovirasto katsoo, että rajamenettelyn ja sitä edeltävän seulonnan järjestämistä kansallisesti tulee tarkastella taloudellisesti ja prosessiekonomisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta tehtävät voidaan hoitaa tehokkaasti, tuottavasti ja sujuvasti. Tämä sisältää Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan mm. edellä käsitellyn eri viranomaisten toimivaltasuhteiden selkeyttämisen. Ennen tarkempaa käsitystä kansallisesta toteuttamistavasta on

Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan mahdotonta tässä esitettyä tarkemmin arvioida konkreettisemmin esimerkiksi viraston resurssien tarvetta.

Maahanmuuttovirasto arvioi, että normaalitilanteessa turvapaikkaprosessin voitaisiin rajamenettelyn myötä katsoa tehostuvan ja näin ollen rajamenettelyyn päätyvät hakemukset pystyttäisiin ratkaisemaan arviolta 4-6 viikon käsittelyajassa hakijamäärään nähden riittävin resurssein.

Jos paluurajamenettely tehostaisi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maasta poistamista, aiheutuisi siitä Maahanmuuttoviraston arvion mukaan myös joitain säästöjä etenkin vastaanoton menoihin. Esityksellä tavoitellut hyödyt riippuisivat paluumenettelyn sujuvuudesta.

Ylijohtaja Jari Kähkönen

Johtava asiantuntija Heli Sibelius

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 09.02.2022 klo 20:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Hallintovaliokunta